

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на тема:

„Формиране на личностен опит чрез преживяване – вариативни приложни стратегии в дейността на съвременния педагог“

за присъждане на ОНС „доктор“ по ПН 1.2 Педагогика

(Теория на възпитанието и дидактика)

Автор: докторант Румяна Александрова Георгиева-Илиева

Автор на становището: доц. д-р Ваня Божилова, Факултет по педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“

Биографични данни за докторанта

Румяна Александрова Георгиева – Илиева е завършила немска езикова гимназия „Карл Либнехт“ в София през 1992 г. и висше образование „Българска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ (магистър) през 1997 г. Три години по-късно преминава курс за преквалификация „Немска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“. През 2004 г. завършва обучение по екскурзоводство с немски език към Балкан турист, а през 2018 г. и обучение за инструктор сред природата (outdoor educator) към Институт по преживелищна педагогика към CVJM Касел – Германия. От 2022 г. е зачислена за докторант към катедра „Теория на възпитанието“ във Факултет по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“.

Работила е като организатор пътувания и инструктор сред природата в Номадия ООД, учител по немски език към Увекинд ООД, доброволец към Сдружение „Център за учене чрез преживяване“. И към настоящия момент е учител в същото училище и доброволец.

Владее отлично немски език и на много добро, писмено и говоримо, ниво английски и френски езици.

Автор е на 2 книги: „Пътят на промяната“ (книга с кауза и образователна игра, посветени на пътната безопасност) и „Ограда. Етюди от село“ (посветена на войната по пътищата).

Участва активно в множество конференции и проекти, сред които: проект „Remote school“ (2021), Втора национална конференция по неформално образование (2022), проект „По пътя на промяната“ (2024).

Обща характеристика и съдържание на дисертацията

Дисертационният труд е представен от общо 275 страници, от които основен текст – 221 страници, използвана литература – 80 източници на български и немски език, от които 15 електронни ресурси. Дисертационният труд като обем значително надхвърля изискванията за такъв род изследвания. В структурно отношение той е изграден от въведение, три глави, заключение, приноси, библиография и 11 приложения.

Приложенията съдържат протоколи от наблюдения (приложения 1 – 4), Методическо ръководство „Пътят на промяната“ (приложение 5), формуляри за анкетни проучвания (приложения 6–9), формуляри за обратна връзка (приложение 10–11).

Дисертационният труд като стил и език е издържан, има богата научна стилистика. Техническото изпълнение е коректно.

Актуалност и значимост на проблематиката

Дисертацията на Румяна Георгиева–Илиева е посветена на проблем, чиято актуалност от края на миналия век продължава да бъде значима и сензитивна за специалисти, които работят с деца и младежи, за формиране и изграждане на техния ценностно-възпитателен опит за взаимодействие в днешния динамичен и комплексен свят. Формирането на личностен опит чрез преживяване като процес задава множество параметри и полета за педагогическа работа – осмислена, социално-чувствителна и автентична, отговаряща на характера на самата дейност и нейните цели – да предизвика учене чрез преживяване и устойчива промяна на поведението.

Дисертацията съдържа такъв потенциал, особено в практико-приложната си част, която представя авторско изследване на терен, с което се показва и доказва значимостта на преживяването като субективно претворяване на света, учене, в което когницията, чувствата и волята оперират в неразривно единство на свързаност, взаимно проникване и трансформиращ ефект по отношение на този, който учи и поема отговорност за собственото учене.

Концептуалност, доказателственост и практическа значимост на дисертацията

Дисертационният труд е авторска концепция, в която докторантът компетентно обосновава понятийния апарат на изследваната проблематика и теоретизира аспектите на преживяването в педагогическото взаимодействие, като се позовава на утвърдени български и чуждестранни автори и техните изследвания. Ползват се и теоретически, и приложни разработки, чрез които се обосновава дизайна на емпиричното изследване. Практическата значимост на разработката е голяма и приносите на труда са на практико-приложно равнище.

Авторът успява да изрази и аргументира своята позиция чрез множество анализи, конкретни позовавания към приети научноизследователски тези и оригинални съвременни рефлексии. Те стават основа за емпиричната изследователска работа и разработването на инструменти за проучване в контекста на поставените научни цели.

Дизайн на изследването (обект, предмет, цели, задачи, методи и хипотези)

Проведено е задълбочено изследване с комбинация от качествени и количествени методи. Още в уводната част са обосновани обекта, предмета, целта, задачите и хипотезата на изследването. Използваните методи са разнообразни и адекватни на поставената цел. Реализиран е възпитателен експеримент в естествени условия (градска среда – “City Bound”) с ученици от столично частно училище в периода февруари – април 2023 г. като е приложена методика на учене чрез преживяване в часове по немски език.

Чрез наблюдения (4 на бр.) и качествен анализ се обосновават конкретни изводи за възпитателните и дидактически възможности на методиката, както и вариативните проекции при нейното прилагане в бъдеще. Извадката включва ученици от 7-ми и 9-ти клас.

В периода януари – май 2024 г. са реализирани проучвания с младежи и деца на възраст над 10 години като изследователският дизайн има тристепенна структура – констатиращ, формиращ и контролен етап с цел да се проследи промяната в нагласите и поведението на участниците в изследването след прилагане на проактивни работилници с формиращ и трансформиращ ефект по темите за пътната безопасност, превенцията и гражданското поведение. Като изследователски инструмент се използва и авторска разработка на докторанта – образователна игра „Пътят на промяната“. Използваните количествени методи – анкетни карти и формуляри за обратна връзка на входа и на изхода на трансформиращите педагогически ситуации дават възможност за самооценка и проследяване на промяната на нагласите на участниците по отношение на дискутираните актуални за съвременността теми. Очакван резултат от емпиричното изследване е разработената Методика за образование и възпитание чрез образователната игра „Пътят на промяната“. Резултатите от проведеното изследване са онагледени с диаграми и таблици. Направените изводи са коректни и отразяват цялостния процес на изследователска работа.

В последната глава на дисертационното изследване е представен авторски модел на интегриране на възпитанието и ученето чрез опит и преживяване в работата на съвременния педагог. Представени са основните принципи и методическа рамка на модела, рискове и възможности за прилагане в практиката.

Заклучението в много синтезиран и обобщаващ вид връща към ролята на съвременния педагог в мултидименсионалната среда на педагогическа работа, която изисква ясна и недвусмислена концептуалност в комбинация с практико-приложна вариативност, постигането на което е знак за педагогическо майсторство. Дисертацията оставя отворена врата за анализ на възможните интерпретации на личностния опит и пътищата за неговото екстраполиране към педагогически феномени като учене, развитие, трансформиране на нагласи и конструиране на поведение (прогнозиране на ефекти извън обхвата на известното).

Приноси в дисертационния труд

Основен принос на дисертационното изследване е автентичният, авторски подход на изследване, реализиран с професионална ангажираност и отдаденост на значима гражданска тема каквато е безопасността по пътищата. Приносен момент имат разработената образователна игра „Пътят на промяната“ и Методическо ръководство, основано на Модел за интегриране на ученето чрез опит и преживяване в дейността на съвременния педагог. Самооценката на докторанта за приносите отразява адекватно постиженията.

Публикации по дисертационния труд и автореферат

Публикациите по темата имат принос към популяризирането на емпиричните резултати и изводи от изследването. Списъкът включва 3 публикации, от които 2 самостоятелни статии в списание „Българска наука“ от септември 2023 г. и ноември 2023 г. и доклад, публикуван в списание „Механика. Транспорт. Комуникации“ от март 2024 г. По-конкретно:

- „Експериментът „Преживяването City Bound” – статия;
- “Създаването на образователната игра „Пътят на промяната“ – статия;
- „Емоционалната интелигентност чрез игра в контекста на пътната безопасност“ – доклад.

Авторефератът проектира съдържанието на дисертационния труд и следва неговата логика, отразява обективно теоретичните, изследователските и практико-приложните аспекти по проблема.

Бележки и въпроси по дисертацията

Основна бележка към дисертацията е необходимостта от по-богат като обхват теоретичен анализ на ученето чрез преживяване и по-задълбочен анализ на преживелищната педагогика в европейски и национален контекст – научно обосноваване и концептуална същност с практико-приложни импликации и рефлексии. Това би осигурило органичната смислово-ценностна свързаност на теорията с практико-приложната яснота на изследователската рамка.

Имам един *въпрос* към докторанта: Какви други екстраполации (прогностични ефекти извън обхвата на известното) виждате по отношение на формирането на личностен опит чрез преживяване и неговите интерпретации в съвременните педагогически стратегии?

Заклучения

Дисертационният труд на Румяна Георгиева–Илиева е самостоятелно и оригинално научно съчинение, с авторски замисъл и реализация. По своята структура и съдържателна същност отговаря на изискванията за такъв род изследвания. Текстът има органична свързаност, вътрешната кохерентност и структурираност. Постигнатите резултати са достоверни, релевантни и дават основание за определяне на научни приноси. Спазени са техническите стандарти за оформление на дисертация. Авторът изпълнява минималните национални изисквания за ОНС „доктор“, без съмнения за плагиатство в научния труд и приложените публикации.

На основата на показаните качества и умения за самостоятелно научно изследване и постигане на значими практико-приложни резултати давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване и предлагам на уважаемото научно жури да присъди *образователната и научна степен „доктор”* на Румяна Александрова Георгиева – Илиева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика).

2.06.2025 г.

Автор: .....

София

(доц. д-р В. Божилова)